

- *klasická narace: Jeho dívka Pátek + Na titulní straně (Billy Wilder)*
- *narace uměleckého filmu: Válka skončila + Popel a dýmant*
- *parametrická narace: Kapsář + Sedmý kontinent*
- *historicko-materialistická narace: Nový Babylon + Generální linie*

David Bordwell: Narration in the Fiction Film (1985)

- model kognitivní psychologie
- narace jako proces, v němž film předkládá divákovi kroky, které mu pomohou rekonstruovat příběh.
- ústřední kognitivní cíl pro diváka: konstrukce rozeznatelného příběhu
- (schémata: automatizované a v paměti internalizované struktury dat, které organizují zpracovávání informace)

- Schémata jsou aktivována vodítky (především mezery (*gaps*))
- tvorba hypotéz a jejich přehodnocování
- schéma *canonical story format* – formát kanonického příběhu

Syžet (*plot*)

- **aktuální forma, v níž jsou události prezentovány**
- Poskytuje informace, které vedou divákovu narativní aktivitu
- aktivita tvorby hypotéz je vedena vodítky, které syžet poskytuje o kauzalitě, času a prostoru

Fabule (*story*)

- příběh, rekonstruovaný divákem
- logicky a chronologicky uspořádaný syžet
- Fabule je mentální reprezentace. Divák konstruuje fabuli na základě vodítek v syžetu a stylu v interakci s narativním schématem.
- Role vztahu fabule a syžetu: zda syžet umožňuje, nebo spíše blokuje konstrukci fabule.

- styl - systematické užití filmových prostředků. interaguje se syžetem

- syžet ----- fabule

-

narace

- styl

-

„exces“

Narace = proces vzájemné interakce syžetu a stylu za účelem poskytování vodítek pro konstrukci fabule divákem. (Proces, v němž syžet divákovi prezentuje informace o fabuli)

- při vnímání narativního textu – divák konstruuje vztahy mezi událostmi. Syžet je základem pro tuto aktivitu. Tři typy principů, které vztahují syžet k fabuli:
  - 1. narativní logika
  - 2. čas
  - 3. prostor

1. narativní logika

- Konstrukce vztahů mezi událostmi - primárně *kauzální vztahy*. Divák předpokládá, že událost je konsekvencí jiné události, rysu postavy nebo celkové logiky. Syžet může konstrukci kauzálních vztahů posílit, nebo naopak oslabit.
- narativní logika také zahrnuje abstraktnější principy podobnosti a difference - paralelismus.

2. čas

- Syžet vede diváka ke konstrukci událostí fabule:
- v různém pořadí
- v různém rozpětí v čase

tyto prvky mohou pomáhat v konstrukci času fabule (nebo ji naopak blokovat).

3. prostor

konstrukce prostoru fabule, okolí, pozice, cesty
činitelů.

Okno do dvora: omezuje naše možnosti a míru
vědění omezením prostoru

- Filmová technika - obvykle využita k vykonávání úkolů syžetu - zajištění informací, vedení hypotéz ...
- Ale filmová technika není jen nástrojem syžetu - existují-li alternativní techniky pro daný syžetový úkol, je rozdíl, jaká bude vybrána.
- Např. když mají být uvedeny dvě události jako odehrávající se zároveň, může být zvolen:
  - křížový střih,
  - obě akce v hloubi pole,
  - rozdělené plátno,
  - nebo užití zvláštního předmětu na scéně - např. televizní obrazovka, která ukáže vysílání "živé" události.

taktika konstrukce syžetu

- jak syžet řeší svůj základní úkol: presentovat logiku příběhu, prostor a čas?
- korespondence mezi fabulí a syžetem
- jsou zde nějaké disparity, nekompatibility, nedostatky synchronizace?
- každý syžet vybírá určité události fabule, které presentuje a navzájem je různě kombinuje.
Výběr vytváří mezery (*gaps*)

Mezery:

- **ČASOVÉ** (chybí nějaký časový úsek)
- **PROSTOROVÉ** (odepře znalost toho, kde je postava, nebo nedefinuje místo, kde se odehrává děj).
- (obvykle vytvářené pohybem postavy nebo kamery či akcí v mimozáběrovém prostoru)
- **KAUZÁLNÍ** (chybí informace o příčině nějaké skutečnosti nebo jednání)
- **Mezery – DOČASNÉ x TRVALÉ** (jsou na konci filmu rozřešeny, uzavřeny?)
- **ROZPTÝLENÉ** (*diffused*) x **ZAOSTŘENÉ** (*focused*)
- **OKÁZALE PŘEDVÁDĚNÉ** (*flaunted gaps*) x **POTLAČENÉ**, skryté (*suppressed gaps*)

ROZPTÝLENÉ (*diffused*)
x ZAOSTŘENÉ (*focused*)

- **rozptýlené** - vede diváka k vytváření **neexkluzivních hypotéz**; mezery nejsou specifikované, lze je zaplnit pouze velmi obecnými a typizovanými předpoklady o událostech
- **zaostřené** – mezery, které jsou jasně definované, vyžadují jednoznačné doplnění, vedou k vytváření **exkluzivních hypotéz**.

OKÁZALE PŘEDVÁDĚNÉ (*flaunted gaps*) x POTLAČENÉ (*suppressed gaps*)

- okázale předváděné - divák je veden k uvědomění si toho, že je potřeba určitá informace o fabuli; upozorňují na svoji důležitost, poutají pozornost
- Potlačené - mezera na sebe neupozorňuje (extrémní příklad in *Narration in the Fiction Film: Okno do dvora* – potlačená informační mezera o příchodu Thorwaldovy milenky)

- **principy, které ovládají kompozici syžetu (v kterémkoli médiu):**
- Retardace, zdržování
- Redundance, nadbytečnost

- **syžet (v kterémkoli médiu):**
  - **kontroluje množství informací které obdržíme;**
  - **vytváří určité typy mezer v konstrukci fabule;**
  - **kombinuje informace v souladu s principy retardace a redundance.**

Všechny tyto funkce vedou divákovu narativní aktivitu.

VĚDĚNÍ (*KNOWLEDGE*)

- **rozsah** - jaký rozsah (*range*) vědění poskytne narace k dispozici? Je vědění (*knowledge*) omezena na to, co ví některá postava o událostech fabule (omezená narace --- vyvolává zvědavost a překvapení), nebo překračuje to, co ví kterákoli postava (vševědoucí narace --- napětí)?
- **hloubka** - jak hluboké toto vědění je? záležitost hloubky, stupně subjektivity a objektivity.)
Je toto vědění hluboké (noří se do mentálního života postavy?) x nebo zůstává na povrchu (čili jen ukazuje chování postavy)?

percepční a mentální subjektivita

SEBEUVĚDOMĚLOST (*SELF-CONSCIOUSNESS*)

- narace se vztahuje "rétoricky" k vnímátemeli. Do jaké míry narace ukazuje, přiznává, že oslovuje publikum? - míra sebeuvědomělosti.
- *self-consciousness* - když narace ukazuje své vědomí toho, že oslovuje publikum - vodítka sebeuvědomělosti zahrnují např. postavu dívající se do kamery, voice-over oslovující diváka, frontální pozice postav.
- SC je otázka míry, ne absolutních hodnot. Všechny filmové narace jsou si „vědomé sebe sama“, jen v různé míře

KOMUNIKATIVNOST (COMMUNICATIVENESS)

- i když má narace dostupné určité informace, nemusí je všechny sdělovat.
- Míra komunikativnosti je tedy určena tím, jak ochotně narace sdílí informace, které odpovídají danému stupni vědění narace.
- Příklady:
- Neomezená narace *Zrození národa* je vysoce komunikativní;
- ale vysoce komunikativní je i silně omezená (restricted) narace *Okna do dvora* - říká nám vše, co Jeff ví (pokud by narace zatajila např. nějaké jeho důležité jednání, byla by narace méně komunikativní). Takže jak „vševědoucí“, tak silně omezená narace mohou být komunikativní - záleží na kontextu.

Narace a čas

- fabule: události jsou uspořádány buď simultánně, nebo sukcesivně.
- v syžetu může být podána jakkoli; vznikají 4 možné situace:
fabule	syžet
• A. simultánní události	simultánní prezentace
• B. sukcesivní události	simultánní prezentace
• C. simultánní události	sukcesivní prezentace
• D. sukcesivní události	sukcesivní prezentace
- ad A: kompozice v hloubce pole, rozdělené plátno...; ad B: např. postavy sledují v tv události fabule , které se už odehrály; nebo rozdělené plátno; ad C: běžné - např. křížový střih;
- ad D: fabule konstruuje chronologickou sérii aktů, syžet může tuto chronologii přijmout nebo ji změnit

- tři varianty:
- trvání fabule
- trvání syžetu
- trvání projekce
- TRVÁNÍ FABULE: čas, který podle diváka zaujímá příběh - den, hodiny, týdny, století..
- TVÁNÍ SYŽETU: čas dramatizovaný filmem - např. z deseti let, které předpokládaně zaujímá jednání fabule, může syžet dramatizovat jen několik měsíců nebo týdnů. Př. - V pravé poledne

Elsaesser – Buckland: Cognitive Theories of Narration. In: Studying Contemporary American Film. A Guide to Movie Analysis.
Lost Highway, 1997, David Lynch

- **Vědění je hluboké a omezené**
- **syžet je komunikativní - poskytuje divákovi přístup k vědění.**
- **Mezery** ve fabuli jsou: **prostorové** -
- Tato prostorová mezera je pro diváka evidentní - je tedy "flaunted" - **okázale předváděná**, nikoli potlačená mezera.
- **je to jasně zaostřená, vymezená mezera (spíš než difuzní, rozptýlená)**
- je to **dočasná**, ne permanentní mezera - je nakonec ve filmu vyplněna.
- je to hypotéza založená na napětí - protože **očekáváme, že bude vyřešena v budoucnosti** - anticipujeme vyplnění této hypotézy;
- je **neexkluzivní** - protože tou osobu mohl být kdokoli
- **je na makrorovině** - protože se klene přes celý film.
- A je **nepravděpodobná** - těžko bude divák tvořit hypotézu, že Fred je také venku a zvoní na zvonek.

